

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

بهرام رحمانی
۲۸ جولای ۲۰۲۲

افغانستان جولانگاه اشغالگران و جنگ طلبان

(بخش هفتم)

سه پدیده کلان جهانی در افغانستان باز تولید می‌شود: مواد مخدر و تروریسم و فروش اسلحه. به همین دلیل این کشور برای قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی و گروه‌های تروریستی به ویژه اسلامی و همچنین باندهای بزرگ قاچاق مواد مخدر و اسلحه بسیار مهم است. آن‌ها از بی‌ثباتی افغانستان نهایت سود را می‌برند. بازی قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی در افغانستان سبب شده تا این کشور صادرکننده دو پدیده مخرب جهانی یعنی تروریسم و مواد مخدر باشد. ناامنی در افغانستان همواره به مانند ویروسی به سایر مناطق جهان نیز سرایت کرده است. این کشور بحران‌زده منشأ بحران‌های جهانی زیادی است. یک بخش از تروریسمی که در سوریه و عراق امروزی در جریان است میراث بحران افغانستان است. شیوع تروریسم اخوان‌المسلمینی به صورت گسترده بعد از مرگ بن‌لادن صورت گرفت. از شاخ افریقا تا قلب خاورمیانه و کشورهای دیگر این پدیده رشد کرده است. بدون شک نمی‌توان نقش بحران افغانستان و القاعده و طالبان را در جهانی شدن پدیده تروریسم نادیده گرفت. موارد مخدر نیز در این میان یکی دیگر از صادرات افغانستان است. در مناطقی از افغانستان که به لحاظ ژئوپلیتیک تدریجی وجود دارد به ویژه نواحی که از شرایط مساعد آب و هوایی برای کشاورزی برخوردارند، کشت خشخاش برای تولید و مصرف این مواد امری متداول است. نود درصد مواد مخدر جهان هم‌اکنون در افغانستان تولید می‌شود. این میزان دو برابر بیش‌تر از تولید مواد مخدر جهان در ده سال گذشته است که به عقیده کارشناسان در حال فزونی است. درآمد حاصل از تجارت مواد مخدر بسیار هنگفت است و بعد از تجارت اسلحه دومین فعالیت پر سود جهان تلقی می‌شود. حاصل از مواد مخدر مشابه درآمد حاصل از صنعت اتومبیل‌سازی یا داروسازی یا صنعت بانکداری است. نبود یک ساختار اقتصادی صحیح و امنیت کشاورزان افغان را به کشت مواد مخدر واداشته است. ارزش جهانی این صنعت «غیرقانونی» در سال ۲۰۱۲ به ۷۰ میلیارد دلار در سطح جهانی برآورد شد. تنها ۲/۵ میلیارد از کل این درآمد به کشاورزان افغان می‌رسد و مابقی به باندهای قاچاق مواد مخدر در سطح جهانی به ویژه باندهای نزدیک به حاکمیت‌ها و شرکت‌ها. در آمد مواد مخدر ۳۵ درصد از تولید ناخالص داخلی افغانستان را شامل می‌شود. به همین دلیل مواد مخدر یکی از مشکلات مهم جامعه افغانستان محسوب می‌شود. تشدید ناامنی در این کشور قطعاً به تشدید تولید و صادرات مواد مخدر در افغانستان می‌انجامد.

نکه قابل توجه آن است که با ورود امریکا و نیروهای ناتو به افغانستان، این کشور اولین صادرکننده مواد مخدر در جهان شد. منابع زیادی مطرح می‌کنند که سازمان سیا در قاچاق مواد مخدر در افغانستان مشارکت دارد و تحقیقات نشان می‌دهد که این سازمان سالانه چیزی در حدود ۵۰ میلیارد دلار از قاچاق مواد مخدر سود می‌برد. همه این موارد نشان‌دهنده آن است که حضور قدرت‌های منطقه‌ای و جهانی در این کشور موجب شده تا این کشور به طور مداوم بی‌ثباتی و بحران امنیت را تجربه کند. افغانستان از این لحاظ تجربیاتی که تروریست‌ها در افغانستان به دست آورند در کشورهای دیگر در حال اجراء شدن است و از این بابت باید به نقش کلیدی این کشور بحران زده در معادلات جهانی توجه ویژه‌ای کرد.

افغانستان از لحاظ موقعیت ستراتیژیک از گذشته‌های دور برای مردم این کشور و هم برای قدرت‌های جهانی دارای ستراتیژی مهم و مرکز کشمکش‌ها، جنگ‌ها و تقابل قدرت‌های نظامی منطقه و جهان بوده است که به خصوص در دو قرن اخیر شتاب بیشتری به خود گرفته است. حملات استعماری انگلیس در سال ۱۸۳۷ و پس از آن مداخلات همسایگان بر پیکر جغرافیائی این سرزمین تأثیرات بزرگی وارد کرده و قربانیان بی‌شماری از مردم رنج‌دیده افغان گرفته است.

پر واضح است که قدرت‌های بزرگ سلطه‌جو و متجاوز اهداف بزرگ اقتصادی و سیاسی و نظامی خود را با بازی‌های بزرگ انحصاری با رانداختن جنگ داخلی، نفوذ دادن عناصر وابسته به خود در درون کشورها و سازمان‌های سیاسی و دولت‌ها، ایجاد دولت‌های فرمایشی تحت کنترل خود، بعضاً با برگزاری انتخابات قلابی و تبلیغات دموکراسی و همکاری‌های بشردوستانه، تمام قدرت سیاسی کشور مورد نظر را وابسته به خود ساخته و سرنوشت مردم و کنترل منابع و ثروت‌های زیر زمینی کشورها را به دست می‌گیرند. برای نمونه مثال‌های زیادی در جهان وجود دارد: حملات بر کشورهای کوچک امریکای لاتین، کشورهای افریقای مرکزی و جنوبی، شمال افریقا، شرق میانه و جنوب شرق آسیا و اشغال نظامی افغانستان، عراق، لیبیا و همچنین جنگ داخلی سوریه و یمن و...

در افغانستان فعالیت‌های اقتصادی خارجی از جمله غربی‌ها، به عناوین مختلف از جمله تحت نام پروژه‌های «عام‌المنفعه» و همکاری‌های اقتصادی از دهه سی‌ام قرن حاضر شدت گرفته است. از جمله ده‌ها پروژه در ولایت هلمند بنا شده است. هلمند از نگاه ستراتیژیک منطقه است که در جنوب کشور قرار داشته و همراه با ولایت قندهار با پاکستان هم مرز است. در چنین روندی ایجاد پروژه‌های امریکائی بیش‌تر از نیم قرن قبل در این ولایت نشان‌دهنده موقعیت مهم این منطقه است.

اما ایالات دیگر افغانستان با کوه‌های سر به فلک کشیده بلند و قبایل‌نشین در عرصه‌های اقتصادی و فرهنگی رشد چندان نداشته و عمدتاً با اقتصاد و فرهنگ سنتی قبیله اداره می‌شوند. همچنین کشاورزی و دامپروری مهم‌ترین شغل ساکنین این مرزوبوم محسوب می‌شود. به همین دلایل بیش‌تر جوانان به مدارس دینی و مراکز مذهبی پاکستان فرستاده می‌شود و بزودی به نیروهای اسلامی مختلف مسلح تبدیل می‌گردند.

اکنون طالبان به مرزهای رسیده است. چین نیز این مرز را مرز نظامی اعلام کرده است. این منطقه بخشی از ولایت بدخشان افغانستان است که سنگ‌های معدنی آن که گفته می‌شود «اورانیوم» را هم در دل خود دارند، ثروتی خفته در دل کوه‌هاست.

افغان‌های این مناطق با دیدن واحدهای تفنگ؛ مسلسل و نارنجک‌انداز در دست طالبان متوحش از خانه‌های خود به سمت تاجیکستان گریخته‌اند.

گذرگاه صعب‌العبور «واخجیر» در ارتفاع ۴ هزار و ۹۲۳ متری کوه هندوکش و دالان واخان در همین منطقه قرار دارند. در آن‌سوی این مرز ۹۵ کیلومتری استان «سین کیانگ» چین قرار دارد.

همزمان با پیشروی گروه طالبان در افغانستان و اوج‌گیری درگیری‌های نظامی این گروه در خاک افغانستان، روابط طالبان و جمهوری اسلامی ایران که گذشته‌ای پرحادثه و پرفراز و نشیب با گروه طالبان داشتند، به مسأله روز تبدیل شده است.

برخی نهادها و مقامات حضور و قدرت گرفتن طالبان در افغانستان را به عنوان یک «واقعیت» مطرح کرده و تأکید می‌کنند باید حضور این گروه را به عنوان یک «واقعیت» پذیرفت و از مذاکرات طالبان در ایران حمایت کرد.

اما برخی تحلیل‌گران قدرت گرفتن و پیشروی طالبان در افغانستان را خطری نگران‌کننده برای ایران ارزیابی می‌کنند. [پس از سقوط چندین ولسوالی (شهرستان) در ولایت غزنی، اکنون جنگ در حومه‌های شهر غزنی که در فاصله کمتر از ۱۵۰ کیلومتری کابل موقعیت دارد رسیده است. منابع محلی می‌گویند چندین حوزه امنیتی شهر غزنی نیز تاکنون به دست طالبان سقوط کرده است.]

نصیر احمد فقیری، رییس شورای ولایتی غزنی می‌گوید: پس از سقوط پیاپی ولسوالی‌ها به دست طالبان، اینک دامنه جنگ به مرکز شهر غزنی رسیده که این درگیری‌ها در برخی نقاط شهر، بسیار شدید است.

به گفته رئیس شورای ولایتی غزنی، حوزه‌های پنجم، ششم و بخش‌های حوزه اول پولیس به دست طالبان سقوط کرده و اینک خط نخست نبرد تا دو کیلومتری ساختمان ولایت غزنی عقب کشیده شده است:

فقیری هشدار می‌دهد که اگر توجه جدی به وضعیت کنونی نشود، ممکن است فاجعه‌ای انسانی در ولایت غزنی به وجود آید...

در همین حال، برخی از منابع محلی و نیز حکومتی می‌گویند که نیروهای امنیتی از مناطقی چون حوزه سوم و اول پولیس به بخش‌های دیگر نقل مکان کرده‌اند.

از مجموع خاک ولایت غزنی، تاکنون مرکز غزنی و ولسوالی‌های مالستان، ناور و جاغوری به دست طالبان سقوط نکرده است. هرچند جنگ‌جویان طالبان به بخش‌هایی از ولسوالی مالستان که عمدتاً یک منطقه هزارمنشین است نیز حمله کرده‌اند و مقام‌های محلی این ولسوالی، هشدار از سقوط این ولسوالی را داده‌اند.

دفتر ولسوال مالستان، روز دوشنبه ۲۱ تیر-سرطان-۱۲ - جولای از مقاومت دست‌خالی نیروهای امنیتی در برابر طالبان سخن گفته و از نرسیدن کمک از سوی حکومت مرکزی، انتقاد کرده است.

هرچند تاکنون طالبان موفق به گرفتن جاغوری و مالستان نشده‌اند و در تلاش‌هایی که داشته‌اند، تلفاتی نیز متحمل شده‌اند، اما دفتر ولسوال مالستان می‌گوید اگر کمک فوری نرسد، فاجعه خطرناکی رخ خواهد داد.

در کنار این، مقام‌های محلی می‌گویند که برای سرکوب و عقب‌راندن طالبان، برنامه وجود دارد و وعده می‌دهند که به زودی، همه چیز به سود نیروهای امنیتی افغانستان، تغییر خواهد کرد.

ولایت غزنی در جنوب شرق افغانستان، یکی از ولایت‌های ناامن افغانستان است که گروه طالبان، پیش از این نیز در بخش‌هایی از آن حضور و فعالیت داشت. در هفته‌های پسین، طالبان همزمان با پیشروی در بخش‌های دیگر افغانستان، در غزنی نیز موفق شدند تا اداره بیشتر ولسوالی‌های آن را به دست گیرند و این ولایت را تا مرز سقوط، پیش ببرند. هرچند حکومت اطمینان می‌دهد که سقوط غزنی، خیال باطل است و اجازه چنین کاری به طالبان داده نخواهد شد.

«گروه بین‌المللی بحران» که یک سازمان غیردولتی مستقر در بروکسل است، افغانستان را در جایگاه نخست فهرست ۱۰ کشوری که دارای ناپایدارترین وضعیت امنیتی هستند، قرار داده است. رابرت مالی، رئیس پیشین گروه بین‌المللی

بحران در مورد ناپایداری وضعیت امنیتی افغانستان گفته است «اتفاقات زیادی ممکن است در این کشور» در سال ۲۰۲۱ رخ دهد.

چندین نهاد بین‌المللی غیردولتی، خطرات تشدید تشنج و جنگ در سراسر جهان را مورد ارزیابی قرار می‌دهند. این نهادها هر سال فهرستی از کشورهایی که از نظر امنیتی در وضعیت ناپایداری قرار دارند را منتشر می‌کنند. در این میان، گروه بین‌المللی بحران که تنش‌های ژئوپلیتیک در جهان را مورد ارزیابی قرار می‌دهد، افغانستان را در جایگاه نخست فهرست کشورهایی که دارای ناپایدارترین وضعیت امنیتی هستند، قرار داده است. تازه‌ترین گزارش این سازمان که در ماه مارس سال (۲۰۲۱) منتشر شد، پس از افغانستان، وضعیت امنیتی اتیوپی و منطقه ساحل را نیز نگران‌کننده توصیف می‌کند.

کارشناسان گروه بین‌المللی بحران می‌نویسند پس از توافق صلح امریکا با طالبان در فیروزی سال ۲۰۲۰، این گروه متعهد شد از فعالیت‌های تروریستی دیگر گروه‌ها، علیه منافع امریکا و همپیمانان این کشور جلوگیری کند. همچنین شورشیان طالبان پذیرفتند که خشونت‌های خود علیه نیروهای خارجی و غیرنظامیان در افغانستان را کاهش دهند. امریکا نیز با امضای توافقنامه دوحه به نوبه خود پذیرفت که سربازان امریکایی را از افغانستان خارج کند. با وجود این توافقنامه و ادامه مذاکرات صلح میان حکومت افغانستان و طالبان، همچنان طالبان حملات خود را افزایش داده و جنگ و خونریزی نیز همچنان در این کشور ادامه دارد.

رابرت مالی، رئیس پیشین گروه بین‌المللی بحران با اشاره به این وضعیت می‌گوید که خروج شتابزده نیروهای خارجی، به ویژه نظامیان امریکایی از افغانستان، خطر بروز جنگ داخلی در این کشور را افزایش می‌دهد. وی همچنین تأکید می‌کند که ادامه حضور این نظامیان در افغانستان نیز موجب افزایش حمله‌های تروریستی در این کشور می‌شود. بنابر اظهارات رابرت مالی، با وجود رفتار محتاطانه مقامات واشنگتن در افغانستان، امریکا در میدان نبرد در این کشور ناموفق خواهد ماند.

کارشناسان گروه بین‌المللی بحران می‌نویسند که آنچه را که واشنگتن پس از دو دهه حضور نظامی امریکا در افغانستان باید درک کند این است که راه حل سریع برای پایان جنگ در این کشور وجود ندارد. امریکا پس از توافق صلح با طالبان تلاش می‌کند که از طریق جلسات صلح به منازعه افغانستان هرچه زودتر پایان دهد اما تجربه نشان می‌دهد که چنین چیزی ممکن نیست.

طبق گزارش گروه بین‌المللی بحران، با وجود ادامه مذاکرات صلح دولت افغانستان با شورشیان طالبان، بعید به نظر می‌رسد که مذاکره‌های جاری به خواسته مطلوب امریکا منتهی شود. این در حالی است که این گروه در گزارش پیشین خود نوشته بود که وضعیت افغانستان در سیاست خارجی جو باین، رئیس جمهوری امریکا، اولویتی ندارد. این قسمت نگاشته مطمئناً سال گذشته نوشته شده است. متأسفانه نویسنده فرصت تغییر متن را آن طوری که باید گذشته را بازتاب می‌داد نه اکنون را که از عمر حاکمیت طالبان بیش از ۱۱ ماه می‌گذرد، نیافته است و به همان شکل اولی آن را منتشر ساخته است. ادامه دارد.

چهارشنبه پنجم مرداد- اسد- ۱۴۰۱- بیست و هفتم جولای ۲۰۲۲